

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

La palma més-moua -qu' nem pogut trobá. -Ara, aquí está 'l dupte: -¿qui se l' endurá?

CRONICA (*)

LA preocupació dels pochs monàrquichs que quedan á Barcelona y de alguns regionalistas disfrassats es la visita del rey, que s' anuncia pera la primera quinzena del pròxim més de abril.

Tractan de representar un' obra de gran espectacle, de amagar en tot lo que puguin els veritables sentiments del poble barceloní sota un devassall de pompas y de galas, y no hi ha medi á que no apelin pera conseguirho. Per una part invocan la *cortesía*, condició característica de la terra catalana, mentres per altra part desitjarían que aquesta *cortesía* se traduhís en un sens fí de festes ostentosas, sense reparar en gastos, realisant alló que 's diu vulgarment de ficar l' olla gran dintre la xica.

En aquest punt tanquen els ulls á la negra realitat. No pot haverhi festes sense alegria, y l' alegria no es possible en un país ahont se contan per dotzenas las fábricas paradas, per centenars las que tot just fan la viu-viu, y per alguns milers els treballadors condemnats á vaga forcosa... Y si anessim á averiguar quina es la causa eficient de aquesta desastrosa situació... vaja, res; es impossible que aquest poble reflexíu y en dejú pugui estar per festes ni per galindaynas.

Farán bé 'ls regidors que tenen la clau de la caixa buida de la Pubilla, en no gastar un céntim; farán encare millor en no empenyarse, y ningú 'ls podrà tirar en cara, al obrar tan previsorament, que faltin als debers de la *cortesía*.

Entre 'ls pochs monàrquichs que 's contan á Barcelona, cert que n' hi ha alguns de molt ríchs y qu' ells en tot cas podran corre ab tots els gastos. Aixís y tot será prudent recomenarlos que no siguin massa rumbosos, perque no 's pugui interpretar malament la seva prodigalitat. Quinze días fá que l' arcalde Boladeres publicá una sentida allocució implorant els seus auxiliis pera conjurar els terribles efectes de la crisi, y aquesta es l' hora en que ningú ha respost á la veu del arcalde de R. O. ¿Qué 's dirá d' ells si donan á l' ostentació de unas festes régias lo que han negat á la real miseria del poble?

* *

La qüestió de donar hostatje al rey y al seu séquit es una de las que més els ha preocupat. L' arcalde Boladeres disposá que s' habilités á tota pressa l' edifici del arsenal de la ex-ciudadela, en el qual s' hi instalaren últimament els Museos de la ciutat.

Es un edifici de historia, sobre tot en aquests últims temps, ó com si diguessim, á partir de l' Exposició Universal de 1888. Avants havia servit de arsenal; més tart fou habilitat com á quartel, y quan las forsas qu' en ell s' albergavan passaren á ocupar els de nova construcció del carrer de Sicilia, quedá á la disposició de la ciutat.

D. Francisco el Ceremoniós acabava de realisar el gran cop de la Exposició, estava á lo millor de la seva apoteosis, y en la megalomanía que s' havia apoderat del seu esperit, tingué una pensada: la de convertir l' edifici aquell en Palau Real. Fundava la seva pretensió en el pensament de que si la Casa real tenia palau á Barcelona, á lo menos una vegada á l' any la Cort ens visitaría. En aquest punt faríam la pols á San Sebastián.

(*) Al corretjar las probas de aquesta Crónica, hem sabut que s' havia desistit d' hostatjar al rey al Museo del Parch. Com no per aixó aquest treball pert l' interés, hem considerat oportú continuarlo.—(N. de la D.)

Y sense pensarshí més, se vá posar mans á l' obra... ó á las obras de reforma y habilitació.

Aquestas obras havían de costar una bicoca... res, tirant llarch uns 60 mil duros. Y lo que deya don Francisco:—¿Qué son 60 mil duros per Barcelona?

L' Ajuntament va aprobar la pensada del arcalde. ¡Ja ho crech que la van aprobar aquells regidors acostumats á nedar en la abundancia!... La Exposició, ja terminada, anava á deixar una quá, ¡y ab quin gust la pelarían!...

L' edifici no ofería las millors condicions pera una fácil y económica transformació; pero no van amilanarse 'ls encarregats de realisarla. A majors dificultats, més engrescament, y tant com més engrescats, més decidits á derrotarhi una fortuna. Per espay de tres anys van anarse abocant els diners en aquell pou sens fondo que s' ho tragava tot... fins que vingué un cambi d' Ajuntament.

* *

De la corporació municipal de l' any 1891 ne formá part un amich meu íntim, inseparable, tan inseparable que desde qu' es al mon dorm, menja y va á passeig ab un servidor de vostés, y pensa com jo mateix, y parla quan jo parlo, y fins escriu quan escrich jo. Aquest amich meu, qu' es molt curiós y tafaner, volgué enterarse de lo que s' havia fet en el Palau real, visitá las obras minuciosament y s' escandalisá del luxo inoportú, sense solta qu' en ellas se desplejava; un luxo de *parvenu*, que havia arribat fins al extrém de construhirse sostres de marbre, sobre uns envigats y uns adornos de ferro entre viga y viga. Cert que l' fondo del sostre no 's distingia si era ó no era de marbre; pero ho era, sí senyors: aixís li feya veure al meu amich el seu seu acompanyant.

Encare recordo que l' meu amich va dirli:—Haurían de posar en cada estancia un rétol indicant que l' sostre es de marbre: d' altra manera será un gasto perdut perque ningú se 'n adonarà.

Després de la visita va demanar l' expedient de las obras y va quedar encare més escandalisat. En aquella reforma d' edifici que s' hi havían de invertir no més que 60 mil duros, s' hi portavan gastats uns dos milions de pessetas y encare no eram á la meytat.

En l' expedient de referencia hi figuravan nóminas de treballadors, de las quals se deduhía que durant una serie de quinzenas hi havían estat ocupats 400 picapedrers y més de 400 peóns; un verdader exercit que á penas podía cabre en l' edifici. Després ja las cosas no 's presentavan tan claras y s' anavan demanant noves consignacions á reserva de donar compte de la seva inversió.

El meu amich va perdre la paciència y en sessió pública va entaular un debat sobre aquest escándol.

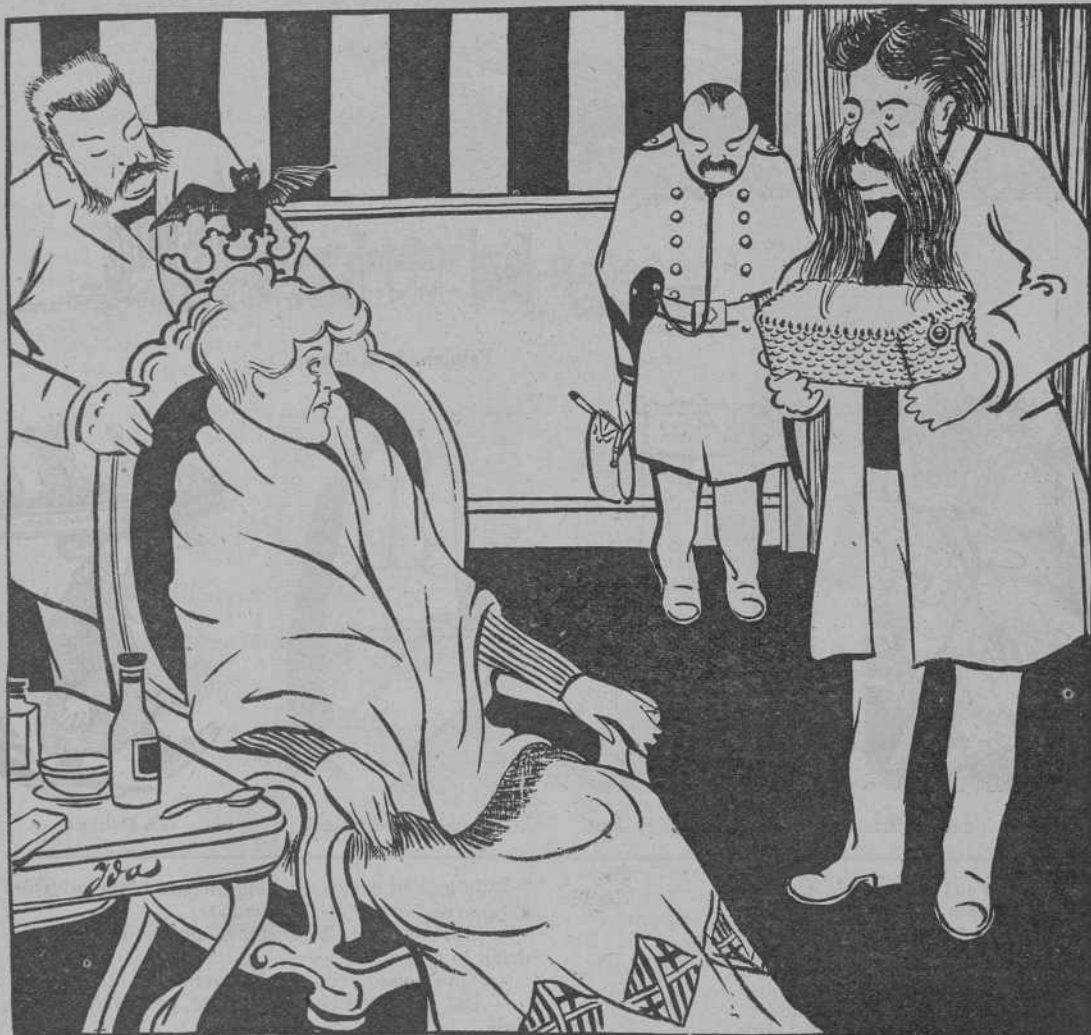
Els regidors monàrquichs feren molt mala lletra al defensarse, y per últim s' acordá suspendre las obras... y suspesas varen quedar fins fa cosa de un any, en que 's va decidir utilizar l' edifici instalanthi 'ls Museos municipals.

* *

Un dels arguments que alegava l' meu amich y que més efecte varen fer entre 'ls regidors monàrquichs era l' següent, que vaig á reproduhir perque encare avuy revesteix verdadera actualitat.

—Senyors—va dir—l' edifici del Parch no pot ser Palau real ni ho será may, si vosaltres estimeu, com es el vostre deber de monàrquichs, la salut y la vida de las personas que representan á las altas institucions del Estat. ¿Vos haveu fixat en las condicions de salubritat de aquell casalot, construhit sota nivell del mar, rodejat de una atmósfera humida y

LA SORPRESA QUE 'S PREPARA Á LA PUBILLA

¿Qu' es lo que m'ca me n porta
ab tanta circunspecció?

¿Será no, ó será no, a?
¿Será noya ó será noy?

espessa, que no basta á sanear y purificar la proximitat dels jardins del Parch? Si 'us voleu convencer del efecte que produheix una llarga estancia allí aneuhi á passarli, y jo 'us juro que us convenceréu de que no será un Palau real lo que hauréu construhit, sino una fábrica de migranyas y neuralgias, *provedora de la real casa*. Si capigués en mí 'l maquiavelisme republicá, vos induhiria á prosseguir en la vostra empresa; pero alento sentiments humanitaris y 'm considero obligat á mirar per la salut dels meus semblants.»

Crech que no es inoportú reproduhir avuy aquest argument. Que 'ls monárquichs que, segons sembla, 's disposan á gastar un dineral en l' edifici, consumant el projecte del Sr. Rius y Tauler, el tinguin en compte. La Pubilla se 'n desentén. La Pubilla té allí 'ls seus Museus, els únichs que hi poden permanecer sense detriment. Si á mí intentessin allotjar-m'hi 'ls hi diria:—Vaja, senyors, deixinse de bromas. ¿Que m' han prés per una persona ó per un exemplar de Museu?

P. DEL O.

DEL MEU REBOST

Al carrer de Sant Rafel
hi ha instalada una botiga
de pansas, fideus y arrós
y cinquanta mil potingas;
y el dependent, que es un noy
que de viu se pert de vista,
se va trobar el di luns
que una nena molt bonica
ab molts modos li comprá
tres unsas de llangonissa.
Després la noya digué:

—¿Quant val?

—Sis pessas y mitja.—

—Ah no, no, aixó es massa car;
si 'n vol sis, sis n' hi darfa.

Y llavors l' ad oguer

va contestá á la Pa mira:

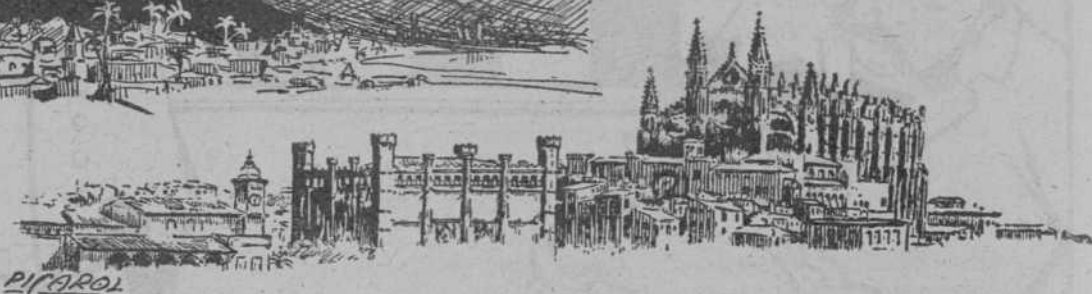
—Perque vegi que so expléndit
fins li vull treure la mitja.

El meu amich Pau Galf
l' altre día 's va enfadar
perque quant el vaig cridar

PALMAS

Las Palmas... de Canarias.

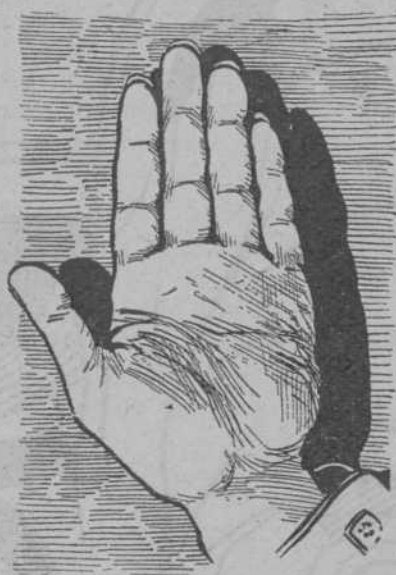
Palma... de Mallorca.

La palma... del martiri.

La palma .. de S. Just.

La palma... de la má.

«La Palma».

Pau Galf li vareig dí.
Com jo s' extranyá tothom
ja que ningú va compendre
perque en Pau de mí es va ofendre
cridentlo ab tot el seu nom.
Pro segons digué l' Arnau
al davant vol l' apellido
y ara sempre que jo 'l crido
l' anomeno: ¡Galf-Pau!

ALBERTET DE VILAFRANCA

A la fira de palmas

—Atúrat, noy, que aquí n' hi ha de bonichs. ¡Ey, l' home!

—Digui.

—Voldria un palmó per aquest bordegás. Jo, la veritat, més m' estimaria un bon ram de llorer, per alló de que sempre se 'n aprofita alguna fulla per l' estofat; pero s' ha empenyat en que aquest any vol palmó, y no hi ha mes remey que seguirli la veta.

—Té rahó la criatura. El ram es una cosa massa antiga

—¡Ah, no! En quant á antich, també ho es la palma, mestre. O sinó veji 'ls sants: tots tenen la palma del martiri. No n' hi ha cap que tingui 'l ram.

—De totes maneres, el palmó sempre vesteix més. Veji, trihi. ¿Quín li fa més goig?

—Tatlot-tatlera: tots venen á ser lo mateix.

—No ho digui aixó. Miris aquest, verbi gracia. ¿Ha vist vosté may un palmó més fresch y més ben plantat? Sembla talment de porcelana.

—Ja es ben curiós que siguin tan blanchs. ¿Cóm s' ho arreglan per felshi tornar?

—¡Oh! Aquí está 'l secret. Si no fos aixó, no valdrian lo que valen.

—¿Que potser crían las palmeras á l' ombra?

—¡Cá! Aquesta blancor se obté per medis artificials.

—¿Cóm vol dir?

—Es una cosa complicadíssima. Cada palmó dels que vosté veu aquí ha passat lo menos quinze días á la bugada.

—¿Es á dir que 'ls blanquejan rentantlos?

—Sí, senyora; y ab sabó del més car, com la roba fina. No pot vosté figurarse la paciència que vol aquest treball. Fulla per fulla, s' han d' anar resseguint fins que surten ben iguals. Perque, ja pot vosté compendre que si l' una fulla quedava blanca, l' altra groga y l' altra verda, els palmóns farían riure y 'l clero no 'ls deixaria entrar á missa.

—No ho digui aixó. Palmóns he vist jo, devegadas, que verdejavan bastant, y ningú 'ls ha dit ase ni bestia al passar la porta del temple.

—Perque 'ls capelláns haurán sigut curts de vista ó no se 'n haurán adonat.

—¿Que venen de molt lluny?

—¿Els capelláns?

—Els palmóns.

—Aquests son tots d' Elxe, la terra més anomenada per aquest article.

—En fí, veyám... Aquest, francament, no 'm xoca del tot.

—¡Y ara! ¿Qué 'n té que dir d' aquest palmó? ¿Ja se l' ha mirat bé?... Si no hi ha noya de quinze anys més eleganta!...

—Sí, pero ¿ven? Aixó de que la punta se li doblegui, no m'agrada. Hasta pot arribar á fer una desgracia; maneiantlo ab poch cuydado.

—Vol dir que podria ficarse als ulls de la gent...

—Encare, si fos als de la gent, menos mal. Lo que temo es que se 'm fiqués als d' una servidora.

—Aixó ray: 'n buscarém un de ben tiesso. Veji aquest.

—¡Ayay! ¡Que pesa poch! Sembla buyt!...

—¿Pesa poch? A no ser que 'l vulgui de ferro-colat!... Ja li juro jo qu' es el palmó més revingut que tinch á la parada. A més qué, per l' edat que té la criatura, no li convé una cosa de massa envolum.

—Bueno; aném á la segona part.

—Qu' es la mes llastimosa.

—Aixís ho diuhen. ¿Quánt val?

—¿Vol que li digui l' últim?

—A no ser que prefereixi dirme lo penúltim...

—Donchs, val sis rals.

—¿Cóm diu?... ¿Sis rals aixó? ¿Jo gastarme sis rals en semblant fullaraca?... ¿Que 's pensa que soch en Girona?

—Jo no m penso res, perque aquí no hi vinch á pensar, sino á vendre.

—¡Pero fugi, sant cristiá!... Digui que si una sola palma val sis rals, una palmera valdrá un milió de duros.

—Si tantas mil brancas tenía, potser sí que 's arribaría á valguer.

—No n' hi donaré mes que... trenta céntims.

—¡Trenta céntims!... Aixó es burlarse del palmó, de mí y del poble de Elxe.

—Quarantal!...

—Ni cinquanta, ni xeixanta, ni setanta... ¿Vol acabar d' un cop? Allarguis fins á una pesseta, y no 'n parlem mes.

—¡Fugil!... ¡Una pesseta!... Tota la vida 'm doldría.

—Donchs se quedarà sense palmó, perque mes barato no 'l trobará en lloch.

LAS FESTAS DE L' ARRENDATARIA DE CONTRIBUCIONS

Ó ACABAMENT D' UN BANQUET

Postres y brindis final.

PASSANT COMPTES

—Diez y siete revolveres,
cuatro facas y un puñal...
Para un día de cacheo
creo yo que no es badar.

—¿Que no?... Camina, noy. El trobaré, y no 'm costará cap quarto.

—¿Com ho farà?

—Aquest vespre anirém ab un ganivet á la plassa Real y quan el sereno badi... ¡zas! tallaré un branca de qualsevol palmera.

—Sí, pero será verda!...

—¡Y que ho siguil!... També ho son las ostras de Marennes, y diu qu' encare tenen mes mérit que las que no ho son.

A. MARCH

PRINCIPAL

No vaig tenir ocasió ds sentir al famós pianista Sauer. Pero 'ls que sigueren mes que jo ditxosos el proclaman el successor directe de Rubinstein, y 's fan creus de que 'l seu nom no sigués encare conegut á Barcelona.

Al igual que 'l seu mestre, usa en Sauer una gran cabellera tota esburifada. Que per molts anys la pugui lluir, y si en ella radica tota la seva forsa pianística, que més felís que Samsó no trobi may cap Dalila que li talli.

LICEO

S' están fent els preparatius pera la próxima temporada lífrica de Pasqua.

En Bernis te ja formada la companyia composta de artistas de cap de brot.

Obra de inauguració: la Luisa de Charpentier.

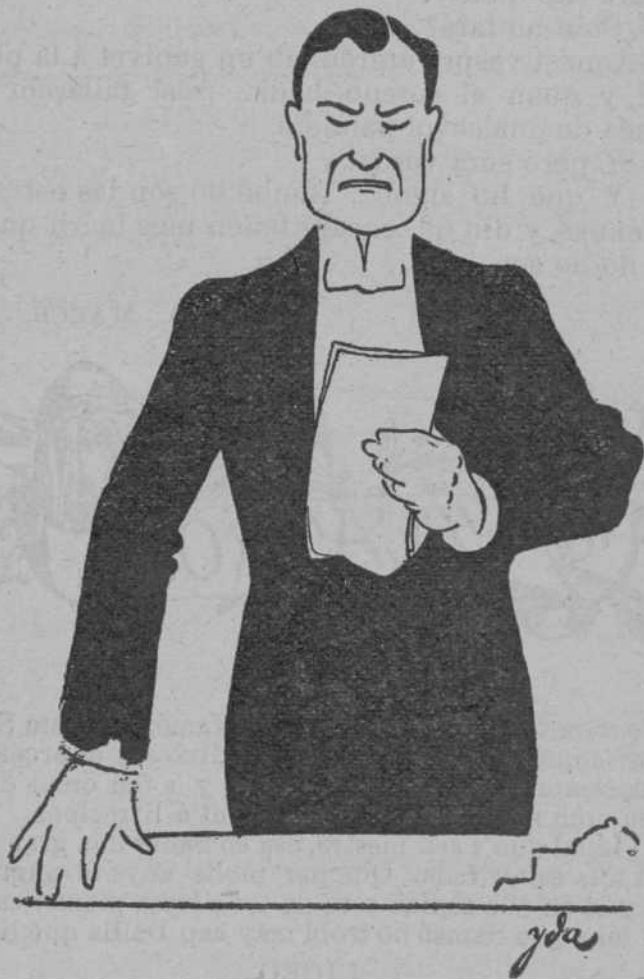
ROMEA

Per quan Jesús de Nazareth estigui cansat de recitar

AUCELLS DE PAS

Emili Sauer.

Gustavo Salvini.

els versos de 'n Guimerá, que no deixan de ser bastant fatigosos, ja l' empresa prepara un nou estreno.

L' obra en porta 's titula: *El crim del carrer de las Moscas*. Quan la haguém vista representar, tractarém

de saber en quin carrer de París se vá cometre aquest crim per primera vegada.

Perque no sé si ho saben que firma l' obra 'l Sr. Ferrer y Codina.

També s' ha posat en estudi un nousainete del aixerit Ramón Ramón y Vidales, titulat: *Lo forn de 'n Pere Pastera...* y aquest si que ha de ser original, ó á lo menos jo hi posaría las mans al foch.

NOVEDATS

No perque en aquest teatro no s' hi reuneixi com deuria, una gran concurrència, deixa per aixó de monopolisar y ab molta justicia l' atenció de la crítica, en els actuals moments.

En Salvini es un actor eminent, digne en tots conceptes de la seva fama.

Porta un repertori de obras immortals, es á dir, de aquellas que viuen sempre, á despit de las mudansas dels temps y dels capritxos de las modas, y á n' aquest repertori ha dedicat un estudi especialíssim y el seu talent qu' es manifest, y las sevas facultats que son immensas.

En l' *Edipo* de Sófocles va fer maravellas de expressió, de pose y sobre tot de dicció. En els moments culminants, el rey infelís, víctima dels funestos decrets de la fatalitat, logra suscitar l' horror trágich, atemperat emperó per un art noble, plé de finesas y de distinció, y sempre digne de la gran creació grega.

Pero ell sol ho ompla tot.. ¡Quína llástima que un actor de tan mérit haja vingut tan mal acompanyat!

En *Otelo* eran molts els que l' esperavan, ab l' inevitable afany de las comparacions. Y no obstant, es injust ferlas y sobre tot ab en Zacconi, l' actor qu' en aquesta últims temps ha deixat del moro de Venecia una impressió mes viva, mes naturalista.

En Salvini professa un art diametralment oposat al de 'n Zacconi, y precisa prescindir de tot recort y colocarse sincerament en el terreno qu' ell ha escullit pera compondre'l bé y admirarlo en justicia. Apart de aixó la traducció qu' ha escullit está escrita en vers en sa major part, com si en Salvini 's complagués en multiplicar las dificultats de la dicció. L' obra la vesteix, com si passés en el sigle XVI. Ens trobém, donchs, sisquera en la forma exterior, davant de un altre *Otelo*.

¡Y que bé se 'n surt el gran artista! ¡Quín domini mes complet del gran art, menos intens si 's vol que 'l naturalista, pero també menos servil y sens dupte mes acomodát á la tradició shakesperiana!

El públich que 's mostrava fret y rezelós en els actes primer y segón, s' entregá de cor al gran artista y l' aplaudí frenéticament en tot lo restant de l' obra. La veritat es que feu prodigis en tots conceptes, sense una sombra ni una petita mácula de amanerament. ¡Y tant fácil qu' es cáurehi, en aquest art clássich, fill principalment del estudi!.. Sols la inteligencia al servey de las sorprenents facultat de 'n Salvini poden lliurar-lo de topar ab aquest escull.

Ab *La bisbética domata*, interpretant el genial paper de Petruccio 'ns proporcioná una vetllada deliciosa.

¡Llastima, cent cops llástima, que no pogués alternar ab una Caterina mes esquerpa, y mes penetrada del seu paper!.. ¿Qué pot fer un domador ab una *bisbética* tan linfática?

Al actor cómic Bonorini 'l varem veure en una farsa titulada *Il carnevale di Torino*, y á pesar de que l' obra peca un bon xich de grotesca, l' actor sab treure'n un gran partit, fent riure ab las sevas originals payassadas, revestidas de una gracia y una travessura inagotables.

En els demás teatros res de nou.

N. N. N.

LAS OBRAS DE MISERICORDIA

VI.—Sofrir ab paciencia las flaquezas del nostre próxim.

Un' altra de las obras que tots, els richs y els pobres, havém de conseguir es la preciosa ciencia de suportá ab paciencia el génit del vehí. La criada que á tothora disputa ab la senyora per defensá 'ls seus drets més bé va si s' humilla y si fa *samassilla* ab un dels senyorets.

Si ets quinto y ab justicia et planys de la milicia, no busquis ocasións de dí *esta boca es meua*, que 'l *sorge* que 's *subleva*... ja ha acabat els turróns.

Si ets casat y ab noblesa et planys de la *flaqueza* de ta propia mullé recórdat que una dona per molt que siga bona... més ho podría sé. Resigna't á sofrirla, aymarla y instruir-la; Si es flaca, al cap y al fi no costa tant guardar-la ni tant de carregar-la, ni tant de mantení.

La sogra arrepentida que ha de sofrir sens mida gendre de mala lley que pensi, si no 'l doma

que allá hont se dona 's toma... y que no hi ha remey.

Entre las mil flaquezas en la vida compresas n' hi ha una d' important qu' es causa de martiris y omplena cementiris de gent petita y gran.

Es la *Flaca* terrible ab la que no es possible posarse may d' acort. Es la senyora *Intrusa* que no admet cap excusa, es la senyora *Mort*. Inútil que us demani per ella y recomani resignació sens fi, perque haureu de acceptarla sufrirla y aguantarla tan si voleu... com sí.

FRA NOI

GORRAS

Comenso per declarar que aquests *cuatro renglones*, á atacar á las gorras dedicats, devían ja publicarse á mitjos del passat novembre. Y no vaig donarlos á llum pera evitar que 'ls gorrístas—al fi y al cap homes—interpretant malament las meas observacións y baix pretext de que 'ls perjudicava, alsessin el crit y arribessin potser á insinuar que si jo deya lo que deya era secretament mogut y tal vegada subvencionat pel gremi de sombreroers.

Pero avuy aquellas circunstancias han passat. Dilluns vaig saber, per conducte del calendari, que havíam entrat en la primavera, y, ja á cubert de tota sospita, crech que puch dir lo que sento respecte de la moda que ab tant entusiasme han adoptat els elegants barcelonins durant la postrera temporada d' hivern.

He dit *moda* y, en efecte, no me 'n retracto. Sóns per moda y obehint cegament als seus capritxos pot concebirse que 'ls nostres joves lluhits hajin acceptat la gorra com á prenda reglamentaria.

¡Y quína classe de gorra, fillets de Deu!.. Drapots recullen devegadas els drapayres que potser tenen millor aspecte que alguna que jo n' he vist sobre 'l cap de gomosos auténtichs.

Raras de forma, lletjas de color, extravagants de dibuix, sense acabar d' indicar ahónt tenen y ahónt no tenen la visera, las gorras que durant l' hivern que dilluns va extingirse s' han portat constituíen una ofensa al bon gust y donan una trista idea de la independéncia del nostre jovent.

Deixaré anar alguna heretgia si dich que elegant he vist per aquests carrers que, ab la gorra al cap y

vestit á la *dernière*, més que un senyoret semblava un trinxerayre disfressat ab pessa llarga?

Y que no 'm vinguin ab alló de que «en temps de fret val més una gorra que un barret.»

El fret es ja cosa antiga. Anys há que cada hivern acostuma á ferne. Y ¿cóm es que fins ara no s' havia adonat ningú de las ventatjas que sobre 'l barret té la gorra? ¿Per ventura ha fet aquest hivern més fret que 'ls altres? ¿Han influhit potser en l' adopció d' aquesta antiartística prenda las corrents democráticas que actualment s' observan?

¡No! Aquí no hi ha hagut més influencia que la que ja he apuntat: la Moda. Els figurins de París venían ab gorra, y gorra era precis posarse costés lo que costés, mal l' estética 'n sortís ressentida y la distinció de la persona 'n rebés notoria lessió.

Y aixó—que 'm dispensi la nostra joventut masculina—no está massa bé ni parla gayre en favor de la seva serietat. Si 'ls homes cedeixen tan fácilmente á las exigencias de la Moda, ¿ab quín dret se lamentarán després de la frivolitat de las donas y de la excessiva sumissió ab que las pobretas acatan els decrets dels modistos?

Aquest hivern el figurí ha imposat la gorra. ¿Quí 'ls assegura als nostres joves que l' hivern que vé no imposará la *nube*? Y si aquest cas arriba, ¿ab quína autoritat podrán negarse á sortir ab *nube* al carrer?

Hi ha que tenir en compte que 'l nostre es el país dels precedents y que al sentarne un, se corra 'l perill d' haver d' acceptar totas las sevas conseqüencias, per terribles que semblín.

¡Deu vulgui que la nostra joventut florida no tingui que arrepentirse demá de la lleugeresa ab que aquest hivern ha obrat!..

Per lo demés, si á pesar de las mevas leals advertencias, hi ha encare algún elegant que insisteix en portar gorra, jo me 'n rento las mans y 'm quedo tan tranquil.

Fet y fet, aquestas no 'm preocupan gran cosa.

Las *gorras* sols m' indignan de veras quan, contra la meva voluntat, m' obligan á pagarlas.

MATÍAS BONAFÉ

LLIBRES

FILOSOFÍA Y SOCIOLOGÍA por F. GINER DE LOS RÍOS. —Un altre volum que forma part de la *Biblioteca sociológica internacional*, que ve donant á llum la casa Henrich y C.^a. Aquesta vegada no ha sigut necessari acudir al extranger, ahont aquesta classe d' estudis serios tenen tants y tan eminents cultivadors. Pochs ne conta Espanya es veritat; pero algun n' hi ha entre aquests que pot colocalse entre 'ls primers d' Europa. Se troba en aquestas condicions l' ilustre catedràtic de la Universitat Central D. Francisco Giner de los Ríos, qu' es en tots conceptes una gloria nacional.

Posseheix una ciencia tan vasta com penetrant unidas á una erudició assombrosa. Al mateix temps qu' exposa son pensament lluminós, forjat en la fornal de la reflexió serena, sab exhornarlo ab un sens fí de citas qu' estableixen la conformitat del mateix ab els grans mestres de la Filosofia, ó bé li donan peu pera refutar victoriosament las opinions contrarias faltadas de sólít fonament. De aquí la superabundancia de notas qu' enriqueixen el text dels seus interessantíssims estudis.

Baix el títul genérich de *Filosofía y Sociología* hi ha reunits els següents traballs, qual títul indica la seva importancia:

«La ciencia como función social.»—«Espíritu y naturaleza.»—«La historia del pensamiento de Platón.»—«La clasificación de las ciencias, segun Wundt.»—«La enseñanza de la Filosofía.»—«La acción moral de la juventud.»—«La locura moral, según el Dr. Näcke.»—

«Problemas urgentes de nuestra educación nacional.»—«Dos observaciones sobre el espacio.»

Encare que aquestas materias estiguin deslligadas entre ellas, forman un admirable conjunt, per la solidés del judici, l' altura del pensament qu' entranyan y la trascendencia científica y social á la vegada que revelan.

Son al fí estudis de un gran mestre ben digne de guiar á la societat en que vivím.

Desgraciadament, la decayguda Espanya dista molt avuy de possehir la intelectualitat y fins la forsa de voluntat necessaria pera seguirlo, prestant la deguda atenció á n' aquesta classe d' elevats estudis.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

Al campo, D Nuño, voy... y ¡Animal!—Dos monólechs en vers castellá, deguts al conegut escriptor y aplaudit comediant *Lluís Millá*.—Forman part, segons sembla, de una colecció de dotze que 's proposa anar publicant.

¿Vol dir, Sr. Millá, que la dotzena aquesta no será dotzena de frare?

RATA SABIA

LAS PALMAS

(24 de Mars de 1904)

Lectors amichs: Com qu' es festa y tinch un moment de calma, si la idea no us molesta y ja que 'l día s' hi presta, us parlaré de la *palma*:

La *palma*, com se suposa, té 'l seu día senyalat, pro á mes d' aixó, es una cosa qu' en totas épocas gosa de gran popularitat.

En sos diferents aspectes y en sas moltas acepcions, pot produhir distints efectes; pro s' endú 'ls nostres respectes en tots els temps y ocasions.

Quan l' infant tot just camina y sas galtas ilumina de la ignocencia el carmí, es quan la *palma* genuina tots portém á benehí'.

Després, quan ja 'l privilegi hem perdut de canalleta y tením d' aná' al colégi, no hi ha ningú que no vegi ab respecte la *palmeta*.

Y per ganas de jugá' ó per ser criaturas tontas ó enemigas d' estudiá', mes d' un cop ens fan els contes á la *palma* de la má.

Traspasant l' adolescencia, tant si 's treginan mahóns com si 's cursa alguna ciencia, son molts que per imprudencia se castigan els *palmóns*.

El qui carrera estudiá, d' entre tots els batxillers la *palma* endurse'n somía; y entusiasma als llaminers *La Palma...* (confitería).

En *palmas* vol ser portat el qui ambiciona la gloria; y es un consell respectat, que 'l día qu' un s' ha casat no apagui la *palma* toria.

El treballador que 's priva de donarse may un gust perque 'l jornal no li arriba, te preferencia intuitiva per la *palma* de Sant Just.

El que 's casa y va veyent qu' ho ha ensopegat malament sense que 'l pobre respiri, de la *palma* del martiri

ARREGLANT LA CASA

—Apa, noys, afanyeuvo, que convé tenirho llest aviat.

es ben digne. Y finalment:
La Espanya, que veu ab calma
qu' una política xorca
se li vengui 'l seu reyalme,
te avuy per sa millor Palma
la capital de Me'orca.

¡Deu vulga si van creixent
els deutes y errors comesos,
que declarantla insolvent,
aquesta Palma esplendent
no li embarguin els inglesos!

PEP LLAUNÉ

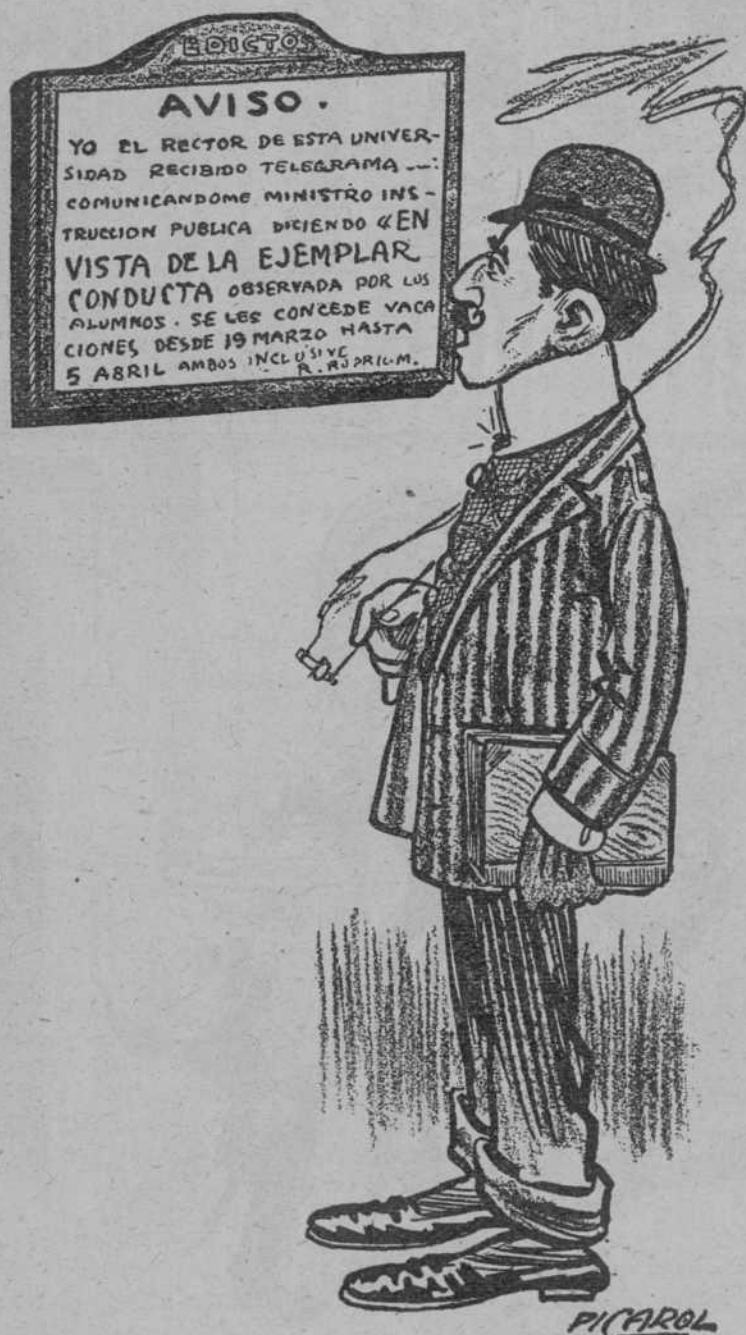
ESQUELLOTS

L' arcalde Boladeres desitjós de guanyarse ab la vinguda del rey un títol de marqués, de comte ó de baró, que dongui més llustre y esplendor á sas monumentals patillas, no menja, ni dorm, ni sossega, preparant festes, obsequis y altras galindaynas per l' istil.

Ja no té temps de recordarse ni de la crisis industrial, ni dels obrers que han quedat sense feyna, ni de aquella alocució que va dirigir al públich demanant auxilis.

¿Quí s' hi fixa en aquestas miserias en vigílias de un viatge regi?

«PREMIO DE COMPORTAMIENTO»

Aquí veurán lo que té
el portarse sempre bé
y no ser may baladré...
¡Deixan fer festa!

Días enrera, en atenció á trobarnos en plena Quaresma, 's va pendre la molestia de anar confessant á la major part dels regidors un á un.

A tots els deya lo mateix:

—Ja ho deuen saber que vé 'l rey á Barcelona, y si ho saben, ja compendrán qu' es menester obsequiarlo.

—Está bé—li digueren la major part—obsequiil vosté, no m' hi oposo.

—No 's tracta de aixó, sino de que l' Ajuntament fassi alguna cosa. No olvidi que 'l rey es el jefe del Estat, y que lo mateix que fassi vosté per ell faria jo pel President de la República.

—Sí, senyor, ja me 'n faig cárrech. Pero 'm faig cárrech també de que pera fer broma 's necessita fer gastos, y jo crech qu' en els actuals moments Barcelona no está per gastos ni per bromas.

L' arcalde en lloch de donar l' absolució á cada hú dels regidors que aixís li parlava, 's quedava mut y amoixantse las patillas. May ningú l' havia vist tan pentinat.

Y á pesar de tot gastos s' han fet, sense que la corporació municipal els haja autorisat fins ara.

Al Palau Real, avuy Museo municipal, tot ha anat endoyna. Baix la direcció del Sr. Falqués, que no sabem si actúa d' arquitecte municipal ó de arquitecte particular, se comensa á fer lo que se 'n diu un vay-tot.

¿De ahónt sortirán las missas?

Aixó es lo que falta veure. Tal vegada 'l Sr. Boladeres en una íntima fruició de la seva ánima ja ha trobat el títol que aspira á conseguir el día que l' ennobleixin. El títol de *Comte dels comptes perduts*.

La Perdiu, com de costúm, ha sembrat tota mena d' insinuacions malévolas contra 'ls republicans á propòsit del viatge regi.

Que si aquests pensan aixó y aquells alló altre. Que si 'ls de la Diputació provincial votan 50 mil duros porque 'l rey pugui donarse 'l gust de inaugurar l' Hospital clínic. Que si tal tinent d' arcalde dirigirá las obras de restauració del Palau real del Parch...

Ganas d'enredar. Necessitat de distreure á l'opini3 pública, á veure si 's pot conseguir que ningú 's fixi en lo que passa á casa seva.

Y lo que passa entre 'ls perdigots es molt gros, colossal, immens.

Passa que 'ls uns pretenen convertirse en cortesans perfectes, per si poden pescar alguna cosa: la sona neutral, el concert econ3mic ó qualsevol altra llemadura en pago á la seva complacencia.

Y passa que 'ls altres espeternegan y protestan de que se 'ls pugui tenir per una colla de vulgars mauristas.

La *Lliga* per la seva part s'ha declarat desligada de compromisos, deixant que cada h3 procedeixi com millor li sembli.

Unica manera de no comprometre's, compromentho tot, fins l'existencia del regionalisme.

Ja tothom creu que vindrá en Maura á donarli cristiana sepultura. Per aquest cas procuri venir acompanyat de 'n Nozaleda. Y de passada 'l conixerém.

La falta de fixesa de que ha donat probas la *Lliga regionalista*, aquell deixar que cada confrare fassi lo que li dongui la real gana, donará per resultat una transformaci3 complerta en *La Perdiu*.

La Perdiu s'haurá transformat en *Avestris*.

En l'animal que quan veu venir un perill, se figura escapar-se'n amagant el cap sota de l'ala.

Ab lo qual no consegueix altra cosa sino que 'l cassin sense resistencia.

No 'm va extranyar que 'ls carcundas anessin al *Teatro Granvia* á perturbar la representaci3 de la sarsuela *Patria nueva*, armant per la seva part un' altra sarsuela de salvatjisme.

No 'm va extranyar tampoch que hi anessin provehbits de pedras y altres projectils propis de una taifa de hotentots.

Ni menos me va extranyar que á las primeras de cambi, un de aquells seráfichs partidaris de la religi3 's tragués de la butxaca un sant Cristo de dos canons y disparés dos tiros.

Tot aix3 es molt natural, molt posat en *desordre*, es á dir, molt acomodat á la manera de ser y de sentir dels cafres de la boyna.

Lo sorprenent es el resultat que han conseguit: desterrar per uns dias de aquella escena l'obra objecte del atropello.

Y ho han conseguit ab l'ajuda, per no dir ab la complicitat, de la primera autoritat de la provincia.

Va bastar que un parell de carlinarros se personessin en el Govern civil manifestant que tantas quantas vegadas se representés aquella sarsuela, altras tantas tot aniria en l'ayre, perque 'l governador interí, Sr. Espin3s, se resignés á secundarlos

EL PARALELO

A títul de curiositat y com á «document hist3ric» publicuém aquesta fotografia, ahont se veuhen una bona part de las construcci3ns que l'arcalde ha manat derribar.

AVANS DE CONFESSARSE

—¿Qué mira, noya?
—Si té la màniga ben ampla, perque sinó... no farém res.

fins á conseguir que *Patria nueva* sigués retirada del cartell.

En lloch de agafarlos y conduhirlos á la presó á fer companyia als autors de la tabola, se 'ls va distingir y se 'ls va complaure.

Era lo que faltava veure en aquest país, ahont la més mínima sombra de coacció exercida per qualse vol treballador en vaga, es castigada ab la més dura severitat.

Segóns noticias, els carcundas agrahts tractan de obrir una suscripció.

¿No saben per qué?

Per regalar al Sr. Espinós una boyna ab una borla molt llarga.

Se l' ha guanyada.

Tres bisbes, nada menos, varen honrar al arrendatari de las contribucions el día de Sant Joseph.

Aquest devot del venerable Patriarca pot alabarse de que quan tracta de celebrar una festa tira 'ls bisbes á l' olla de tres en tres.

Y la festa va ser complerta. Una funció religiosa á la Mercé; un ápat á ca'n Justin, y un pet de galletas á la Plassa Real y al carrer del Vidre.

Galetes per postres. Afanyis inmoderats de alguns que, sent paysans, volen demostrar que son bons per bisbes, sempre que 's tracti de adjudicarse mútuament la santa confirmació.

No acabo de compendre cóm l' arrendatari de las

contribucions, en las sevas aficions clericals ha pogut enamorar-se de Sant Joseph.

Com no sigui per lo bé que Sant Joseph manejava 'l ribot, y per lo admirablement qu' ell el maneja també, quan se tracta de *pulir* als pobres contribuyents. Com no sigui que 's proposi imbuir á n' aquests una inagotable paciència, qu' era 'l distintiu característich de aquell Sant.

Pero de totas maneras, si volía tenir un patró pel felís éxit de las sevas operacions, podía deixar en pau á Sant Joseph y acullirse á Sant Bartomeu.

May sigui sinó pera dirigirli cada día la següent oració:

—«¡Oh gloriós Sant Bartomeu, á qui 'ls gentils escorxaren de viu en viu! Aixís tal com vos deixaren sense pell, procuro deixar jo als contribuyents que cauhen á las mevas mans. La bona voluntat ab que 'ls escorxo, no més que perque se 'us semblin, prenguéumela en compte en aquesta vida, proporcionant-me molts morosos, y en l' altra concedintme la gloria eterna, al costat dels bisbes que m' han favorecut ab la seva benedicció. Amén Jesús.»

Llegeixo:

«La Junta del Hospital de la Santa Creu y 'l Banch d' Espanya han tornat á entrar en gestions pera la venda del Teatro Principal, que 'l Banch desitja adquirir pera establirhi la seva sucursal de Barcelona.»

Tením, donchs, en peu una nova amenssa contra la existencia del únich teatro histórich de la nostra ciutat.

—Pero, home—'m deya un intel·ligent en matèries de banca.—Encare que 'l *Banch d' Espanya* adquireixi el *Principal*, no per això perdrà del tot aquestes seves condicions de teatre.

—¿Vol dir que s' hi donaran funcions?

—Una, a lo menys, jo li asseguro. La final. La liquidació dels bitllets sense valor apreciable. Una gran tragèdia que farà plorar a molta gent.

Per home previsor, l' emperador alemany.

Te una nena de 11 anys, una princeseta, y després de ferli pendre 'l piano y l' equitació, ha volgut que s' instruhís zen qué dirían?

En l' art culinari.

A tal efecte li ha donat un dels millors mestres cochs, perquè lo qu' ell diu:

—Vull que la meua filla sigui una bona mestressa de casa: que sàpiga coure una salsitja a la graella, rostir un pollastre, fer un plat dols...

Lo qual està molt posat en ordre. Quan arribi l' hora de acomodar-se, ¡quants y quants prínceps no 's derretirán pera possehir aquest tresor de cuynera!

En una galeria fotogràfica.

El fotògraf al seu client:—Vaja, home, no fassi aquesta cara de prunas agres. ¿Cóm vol que li surti

¡AAAARA!!!!...

—Ja me l' has fet respallar set ó vuyt cops aquest ditxós uniforme.
—Ya lo sé, pero este será el último, porque ahora dicen que va de veras.

'l retrato ab un gesto aixís? Pensi ab cosas alegras. Pensi ab qu' es un jove qu' está en vigílias de cásarse...

El client:—Per aixó faig aquesta cara: precisament aquest es el meu cas.

En Matas al Lluís Estovas
ahir tot cremat renyava
quan va veure que fangava
ab unas sabatas novas.

—De la manera que 'm renyas
—respongué—es que ignoras, Matas,
que si acás porto sabatas
es que no t'inch espartenyas.

De retorn d' una brenada,
fugint del camí trillat
caigué en un sot mitj tapat
d' herbey, la Carmeta Boada.

Y ara 's dona per ofesa
y 's sulfura y s' enrabia
si algú li diu que aquell día
va caure en una *barçosa*.

Alabantse en Sebastiá,
de ser molt treballadó'
aixís s' explicava: —Jo
may paro de treballá.

—¿Es dir que may paras?

—Gens.

—¿Al llit estanthi despert
no hi descansas?

—No per cert.

—¿Donchs qué hi fas?

—Mals pensaments.

Des que no compón poesías
el carbassejat Bargés
jo 'l trobo sorrut, molt serio,
apátich, escéptich, terch.
Densá que no está per versos
s' ha tornat molt mes *pervers*.

Arrapat a las faldillas,
plorós, deixantse arrastrar
duya 'l fill a passejar
la jova de cal Cerillas.
—Mare, pujeume a coll, mare.
—Vaja, que may callarías.
A veure esgarría crius
si 'm *marejarás* mes ara.

Assedegat en Ventura
va beure dos vasos plens
d' aygua térbola, bombada,
y avants d' estar satisfet
me va d' el got presentantme
plé d' una cosa com llet:
—¿Vols beure? Creume qu' es
—No, beu tú, jo xiularé. [bona.

J. COSTA POMÉS

QÜENTOS

En una tertulia 's parlava dels efectes que causa l' abús del tabaco. Un doctor en Medicina sostenia que 'l fumar

LA TORNADA

—¿Ahont es el governador interí?
—En lloch, senyor Rothwos: durant l' ausencia de vosté, els governadors interins hem sigut nosaltres.

sense moderació influhía en la pèrdua de la memòria, y apoyava aquesta opinió ab un sens fí d' arguments y d' exemples.

Un dels ertulians, que fins alashoras no havia piulat, s' alsá de la cadira y agafant al doctor pel bras y portantlo á un recó li digué:

—El felicito per la propaganda que fa contra 'l tabaco; y si vol afegir un exemple als molts que ha aduhit, n' hi citaré un: el del germá del amo de aquesta casa, que no 's treu may el puro de la boca... Sens dupte, per aixó no 's recorda de pagar-me un pico que 'm deu. Dónguili entenent de que deixi de fumar y veurém si 'm paga.

APROFITANT L' OCASIÓ

—Tingui, vosté que passa per davant del Correu, tírm'hi aquesta carta.

Marit y molla, en el moment de anarse á sentar á taula comensan á disputar. Y com si ell té 'l geni fort, ella encare més, la disputa va escalfantse, fins que 'l marit agafa un' ampolla y la tira per la finestra al jardí.

La muller, llavoras, agafia 'ls plats, els vasos, els cuberts, tot lo que hi ha á la taula, y avall, tot per la finestra, l' una cosa darrera de l' altra, ab verda-der frenesí.

Després de lo qual, y com si ja hagués exhalat tota la seva furia, li diu al seu marit:

—Ara, si vols, podém baixar al jardí á dinar.

Se tracta de un dentista qu' es un *latero* en tota a extensió de la paraula.

—¡Quín home més insoportable!... ¡Y quínas històrias més fastidiosas conta sempre!...— diu un de sos clients.—Jo no 'l puch sentir que no 'm vingui una passió de son...

—Per aixó ho fa,—respon un seu amich—per fer adormir als seus clients avants d' operarlos. Aixís quan els arrenca un calxal no se 'n senten.

Torna un metje de cassera ab el sarró buyt.

—He tingut molta pega—exclama deixant l' escopeta.—Tant caminar per aquelles serras de *Deu* y no he pogut matar res, ni un trist gafarró.

—¿Vols un bon consell?—li diu un amich.—Un altra vegada carrega l' arma no ab cartutxos; carràgala ab receptas y no ho duptis matarás.

En una taberna.

Un mosquit, després de paladejar el ví que li acaban de servir, diu:

—No está del tot mal... Vi cristiá, batejat... ¿no es veritat, Sr. Francisco?... Y ara que hi penso: vingan confits; que quan hi ha bateig, repartirne es la costum.

À LO INSERTAT EN EL ULTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA 1.ª—*Ma-ri-a*.
- 2.ª ID. 2.ª—*Ro-ma-ní*.
- 3.ª ANAGRAMA.—*Domini-Dimoni*.
- 4.ª CONVERSA.—*Rosa*.
- 5.ª GEROGLÍFICH.—*Per sansins á Sans*.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Obra nueva

TOMO 190

COLECCION DIAMANTE

Valentina

POR

LAURA GARCÍA DE GINER

Un tomo en 8.º de más de 240 páginas, Ptas. 0'50.

EL CONSEJERO

DE LOS

ENAMORADOS

CON EL

Lenguaje de las flores
Lenguaje del pañuelo
Lenguaje del abanico
Alfabeto de los mudos
Lenguaje de las piedras
preciosas, de los fósforos
y del cigarro.

Un tomo en 8.º, Ptas. 1

FILOSOFÍA Y SOCIOLOGÍA

POR

F. GINER DE LOS RÍOS

Ptas. 0'75

Novedad

MIGUELÓN

POR

MARIANO TURMO BASELGA

Segundo premio del concurso de novelistas de la Biblioteca de Novelistas del Siglo XX.

Un tomo en 8.º, Ptas. 3

Novedad

¡PATRIA!

POR

EMILIO CASTELAR

Un tomo en 8.º, Ptas. 3

Novedad

BOSQUEJO DE UNA PSICOLOGÍA

BASADA EN LA EXPERIENCIA

POR

H. Höffding

Un tomo en 8.º, Ptas. 8

Novedad

TEATRO

POR

JACINTO BENAVENTE

Tomo 2.º

Ptas. 3'50

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en llibransas del Giro Mútuu ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, si no s' remet ademés un ral pera certificar. Als corresponssals se 'ls otorgan rebaixas.

QUADROS BARCELONINS

—¿No podrían socorre á aquest desgraciat?

—No; pero espereuvos uns quants días y us divertireu de valent ab las festas que 's preparan.